

Veiledning til stykke nr. 1:

«Heia!»

Kortfattet veiledning:

1. For å bli kjent med funksjonene i appen anbefales det å se app-guide videoen som kan avspilles ved å trykke på den tilsvarende knappen i appens oppstartsvindu.
2. Denne veiledningen kan åpnes og lukkes med «?»-knappen oppe i menyen på høyre side. I tillegg kan veiledningen lukkes ved å trykke på «X»-en.
3. Det anbefales først å se på demovideoen til stykket. Den kan avspilles med -knappen. På iPhone vises denne knappen først etter dette tekstvinduet lukkes.
4. Demovideoen viser de fire viktigste spillevariantene til det første stykket "Heia!", i stigende vanskelighetsgrad. Her er de fire fremstilte spillevariantene til stykket notert med ordinære noter:

Versjon I (Tvillinger, spillemåte: speilvendt)

Versjon II (Tvillinger, spillemåte: parallell)

Versjon III (Trillinger, spillemåte: speilvendt)

Versjon IV (Trillinger, spillemåte: parallell)

5. Stykket "Heia!" vist med PianoSeesaws tonesymboler:

					
Hei -	a!	Her	er	det	
					
mor -	somt	og	spen -	nen -	de.
					
Nå	skal	vi	fin -	ne	en:

- Tonesymbolene som vises her representerer kun rytmen i stykket.
- Firkantede tonesymboler står utelukkende for svarte tangenter. Runde tonesymboler, som ikke forekommer i dette stykket, står for hvite tangenter.
- Svarte firkanter representerer fjerdedelsnoter og hvite rektangler står i dette stykket kun for halvnoter.
- Det spilles kun på de svarte tangentene siden alle tonesymbolene er firkantede.

6. Eleven spiller stykket og læreren synger teksten. Om mulig synger også eleven (eller elevgruppen) teksten. På slutten av stykket sier læreren "bjørn", "katt" eller "mus". Eleven(-e) skal da så raskt som mulig finne og spille de tilsvarende tangentene. (Om fordelingen av hvilke dyr som passer til hvilke tangenter, se demovideoen). Deretter spilles stykket om igjen, og på slutten av stykket sier læreren et annet dyr for variasjon.
7. På slutten av stykket kan det gjennomføres en liten konkurranse; Hvem er raskest til å finne de riktige tangentene først. Dette kan gjøres både på enkeltundervisning (lærer mot elev; man bytter på å annonsere dyrene) og på gruppeundervisning (elevene konkurrerer med hverandre).
8. I dette stykket skal det også innføres nummerering av fingrene. Det kan for eksempel gjøres ved å utrope et fingernummer på slutten av stykket i stedet for et dyr, og etterpå utføre en aktivitet med de tilsvarende fingrene (f.eks. at eleven fører sammen fingertuppene på fingernummeret som læreren sier).

Lykke til og ha det gøy!

Detaljert veiledning:

(Med forklaringer, undervisningsidéer og bakgrunnsinformasjon)

Forord til klaverskolen "PianoSeesaw":

Klaverskolen "PianoSeesaw" kommer med en helt ny metode for å lære å spille etter noter. Notesystemet er i begynnelsen forenklet i stor grad. Derfor lykkes eleven allerede på første forsøk med å spille etter noter, uten at det må gis lange, teoretiske, og ofte forvirrende forklaringer.

Til hvert stykke finnes en veiledning med forklaringer, undervisningsidéer og bakgrunnsinformasjon. I tillegg gis det mange forslag til **improvisasjon, komponering og gehørtrening**.

PianoSeesaw er laget som et selvstendig undervisningsverk for nybegynnere i aldersgruppen 6 til ca. 10 år. Den egner seg også veldig godt som lærebok for elever som først har spilt en stund etter gehør, og som nå skal begynne å spille etter noter. For denne elevgruppen anbefales det å begynne rett på stykke nummer 2 eller 3 ("Bjørnevals" eller "Trilling- og tvillingsang"). Notasjonssystemet til klaverskolen vil også kunne egne seg for tenåringer og voksne, men språket som brukes i denne versjonen er spesielt tilpasset barn. En versjon av klaverskolen for tenåringer og voksne skal snart gis ut.

Klaverskolen er egnet som oppstartselæreverk som kan brukes før enhver annen klaverskole. Etterpå kan man fordype seg videre inn i de klaverbøkene som man bruker til vanlig.

Klaverskolen kan brukes både i enkeltundervisning og i gruppeundervisning. Den er spesielt godt egnet til gruppeundervisningen fordi notasjonssystemet som brukes, og de tilsvarende tonesymbolene, er umiddelbart forståelig etter en kort introduksjon. Individuelle forklaringer for den enkelte eleven, som ellers ville tatt lærerens fokus bort fra gruppen, kan derfor stort sett unngås. Denne klaverskolen er antakeligvis ikke helt tilpasset autodidaktisk læring. (Men det er ikke gjennomført noen undersøkelser rundt dette). Veiledningstekstene til de enkelte stykkene er stort sett også forståelig for autodidakter, men tekstene henvender seg i hovedsak til utdannede klaverpedagoger.

Barn i aldersgruppen fra 6 til 10 år har i begynnelsen lite utviklede ferdigheter for å dekode grafikken i et ordinært pianonotesystem. Dette ble utgangspunktet for utviklingen av notasjonssystemet til denne klaverskolen. Videre kunne det utvikles et system som utelukkende viser informasjon som øyeblikkelig kan dekodes og dermed også forstås og iverksettes av barn i denne aldersgruppen. Den uvanlige notasjonsmåten i begynnelsen til PianoSeesaw, går over i vanlig notenotasjon gjennom en smidig omgjøringsprosess. På slutten av skolen når

prosessen frem til det ordinære notesystemet med F- og G-nøkkel (se også traileren på PianoSeesaw.com). Eleven lærer å lese noter uten anstrengelse, og nesten uten å legge merke til det.

I denne klaverskolen finnes det ingen utsmykkende bilder eller illustrasjoner. Grunnen til det er at de fleste notegrafikkene ofte fyller nesten hele notemarket. Bilder eller illustrasjoner ville derfor bare forstyrre ved lesingen. Omfanget til informasjonen som elevene klarer å hente ut av et notesystem er såpass omfattende, at det ikke ble kjent et eneste tilfelle i løpet av den nå allerede 10 år lange prøveperioden, hvor det ble savnet bilder eller illustrasjoner.

Uavhengig av hvilken alder man begynner å spille piano, er det alltid meningsfullt å begynne å spille kun på de svarte tangentene. Fordelene med dette, er uten tvil, både sunn og naturlig spilleteknikk og en godt utviklet haptisk orienteringsevne på klaviaturet (orientering ved hjelp av berøring og uten å se på). Det har blitt gjort mange forskjellige forsøk på å notere tonene til de svarte tangentene, men uten helt å lykkes til å motivere nybegynnere til selvstendig bruk av den presenterte notasjonen. I notasjonssystemet til PianoSeesaw er det nå for første gang utviklet en notasjon som er umiddelbart forståelig og entydig. Elever som lærer å spille piano med denne metoden ser gjerne på notene av seg selv, og ikke ned på tangentene mens de spiller. Siden elevene slipper å bruke mye tid på å forstå notasjonen, frigjøres det verdifull tid som kan brukes til å utvikle bevisst lytting (engelsk: audiation), for å kunne improvisere og for å komponere.

Lærerne og elevene kan begge glede seg til spennende, varierte og kreative pianotimer.
Ha det gøy og lykke til!

Markus Kreischer, Tromsø

De viktigste læringsmål ved denne klaverskolen:

1. Haptisk orientering: "Jeg trenger bare av og til å se ned på tangentene."
2. Positiv innstilling til å se på notene: "Jeg vil se på notene fordi jeg forstår umiddelbart det som er notert."
3. Fritt pianospill og spillingen etter noter utelukker ikke hverandre.
4. Å komponere er enkelt og gøy.

Funksjoner

- Denne veiledningen kan åpnes og lukkes med «?»-knappen oppe i menyen på høyre side. I tillegg kan veiledningen lukkes ved å trykke på «X»-en.
- For å bli kjent med funksjonene i appen anbefales det å se app-guide videoen som kan avspilles ved å trykke på den tilsvarende knappen i appens oppstartsvindu.
- Demovideoen til stykket kan vises ved å trykke på -knappen. På iPhone vises denne knappen først etter dette tekstvinduet lukkes.
- Arket som vises på fremste nivå av skjermen kan skrives ut ved å trykke på -knappen. Skal man skrive ut elevstemmen så må man først lukke dette tekstvinduet.

Praktisk informasjon

!!! I tilfelle det ikke står en skjerm i minst A4 størrelse til rådighet anbefales det på det sterkeste å skrive ut elevnotene på et A4 ark !!! 6-10 åringene har behov for minst den størrelsen for å kunne lese notesymbolene

på en selektiv måte (hver note for seg selv og ikke alle noter som et helhetlig bilde). Dette gjelder særlig i videre forløp da grafikken til stykkene blir forminsknet for å få plass til flere notesymboler per ark.

Didaktisk informasjon

Introduisering av PianoSeesaws tonesymboler for svarte tangenter:

PianoSeesaws tonesymboler er spesielt tilpasset evnene til elever som begynner å lære notelesingen. Tonesymbolene i stykket "Heia!" viser ikke ennå til en konkret tonehøyde og de gir derfor ingen hint om hvilken tangent som skal spilles. Først i det påfølgende stykket vil disse tonesymbolene i tillegg vise til konkrete tangenter. Tonesymbolene i det aktuelle stykket viser kun rytmen til stykket uten å gi opplysninger om konkrete toner. Den første linjen består for eksempel av tre halvnoter og to fjerdedelsnoter (se figuren nedenfor).

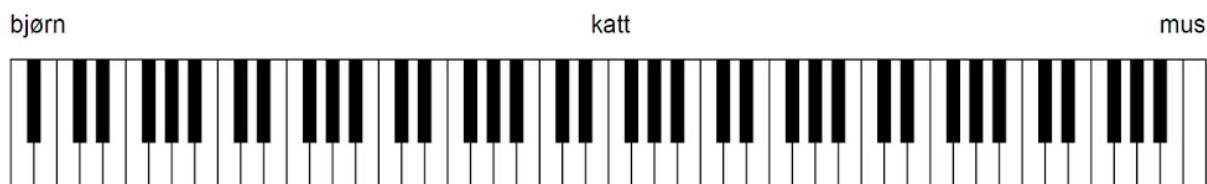

Firkantene symboliserer svarte tangenter, uansett om de er svarte eller hvite:

- Svarte kvadrater står for korte toner som spilles med svarte tangenter (fjerdedelsnoter med svart notehode)
  - Hvite rektangler symboliserer lange toner som spilles med svarte tangenter (halvnoter med hvitt notehode)
- Sangteksten hjelper eleven til å spille riktig rytme.

Hvilke svarte tangenter som skal brukes for å spille sangen vises i demovideoen. Mer informasjon finnes under punktet "Spillevarianter til Stykket "Heia!" helt nederst i dokumentet.

Bjørn, katt og mus:

Bakgrunn: Elever i alderen frem til 10 år har mye nytte av å imitere dyr på pianoet. De blir da på en lekende måte kjent med instrumentet og dets muligheter.

På notearket til "Heia!" nevnes det tre dyr: bjørn, katt og mus. Man skal imitere disse tre dyrene, og gjerne noen flere. (f. eks. gjøk, maur, frosk, sommerfugl, elefant m.m.). Før hermeleken avsluttes skal det fokuseres på bjørn, katt og mus. De tre dyrene skal tilordnes på følgende måte til tangentene (se også figuren ovenfor):

Basstangentene høres ut som en brummende bjørn, mens de lyseste tangentene høres ut som en pipende mus. Katten representerer de midterste tangentene på klaviaturet.

Målet er å gjøre eleven kjent med klaviaturet og især la han oppleve hvor på pianoet man finner de mørke tonene og de lyse tonene. Det er det første skrittet mot å jobbe med orienteringen på klaviaturet. Å kunne orientere seg på tangentene uten å se på dem er et hovedmål i denne klaverskolen.

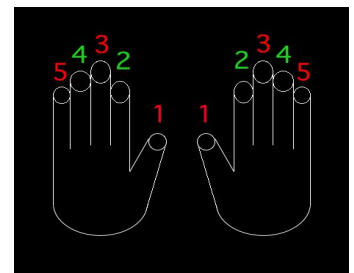
Fremgangsmåte på timen

1. Først gjøres den ovenfor nevnte imitasjonsleken.
2. Så settes notearket på notestativet **med langsiden ned** slik at tittelen vises øverst på arket.
3. Først må følgende formidles:
  - Firkantede tonesymboler viser til svarte tangenter.
  - Stykket spilles kun med svarte tangenter fordi alle tonesymboler er firkantet. Eventuell kan det allerede her nevnes at hvite tangenter representeres med runde tonesymboler.
  - Svarte kvadrater står for korte toner (fjerdedelsnoter) og hvite rektangler står for lange toner (i det aktuelle stykket for halvnoter).

4. Så leser læreren de første to linjene av sangteksten med den noterte rytmen og peker med en blyant på de tilsvarende tonesymbolene.
5. Etterpå synger og spiller læreren de første to linjene av sangen for eleven. Siden eleven skal på neste skritt gjenta det som læreren spiller, burde det velges en spillevariant som eleven umiddelbart kan klare å spille. Læreren kan få oversikt over elevens motoriske evner under hermeleken som ble gjennomført før. De fleste elevene i en alder mellom 6 og 10 år er i stand til å spille variant nr. 1 som presenteres i demovideoen (begge hender på de svarte tvillingstangentene, speilvendte melodilinjer). Likevel må noen elever først spille en av de enklere variantene, f.eks. avvekslende hender eller en og en hånd (beskrivelse se lengre ned under Spillevarianter til stykket "Heia!").
6. Nå får eleven prøve. Det ville være best om både læreren og eleven synger sangteksten mens eleven spiller.
7. **Det spilles gjennom hele stykket. Når eleven har spilt den siste tonen av stykket sier læreren enten "mus", "katt" eller "bjørn".**
→ **Eleven skal da så fort som mulig spille noen av de tilsvarende tangentene.**
8. Nå kan begrepet "bjørnetangenter" innføres for de tangentene som klinger mørkest og "musetangenter" for de tangentene som klinger lysest.
Man kan her allerede innføre betegnelsene "bjørnehånd" og "musehånd". Men strengt tatt har man først på det neste stykket behov for det (se veiledningsteksten til "Bjørnevals").

Innføring av fingernumre

Eleven kan tegne hånden sin og skrive fingernumrene inn i tegningen:

Noen leker med fingernumre

1. Brettspill med terning:

- Forberedelse: Man tegner 6 til 8 grupper med tall fra 1 til 5 på ett A4 ark. Resultatet kan omtrent se ut som følgende:

(Download på www.PianoSeesaw.com)

- Det kastes en terning:
  - Den som først berører med den riktige fingeren ett av de tilsvarende tallene på brettet, vinner runden.
  - Eksempel: Terningen viser et 2-tall. Nå må man berøre ett av de 2-tallene som finnes på brettet med pekefingeren. Den som først berører rett tall med riktig finger vinner runden.
  - Hvis det kommer et 6-tall så vinner den som først klapper i hendene.

2. Fingerberøringsspill:

Eksempel: Læreren og eleven veksler med å si fingerkombinasjoner. Det kan gjøres ved å si: "2. fingeren av bjørnehånden hilser på 3. fingeren av musehånden." Både læreren og eleven fører de tilsvarende fingere av den tilsvarende hånden sammen. Så sier man en ny kombinasjon osv.

3. Lek med hendene i *tvillings- eller **trillingsposisjon

- Denne leken skal først spilles ved å se på tangentene. Målet er at eleven klarer seg uten å se på tangentene.
- Eleven setter opp begge hender i enten *tvillings- eller **trillingsposisjon. Senere kan man også blande posisjonene.
- Læreren sier et fingernummer som forekommer i de tilsvarende håndposisjonene (her: 2, 3 på tvillingene eller 2, 3, 4 på trillingene).
  - Eleven spiller den tilsvarende svarte tangenten med den fingeren, som ble sagt.
- Det er også mulig å si to forskjellige fingernumre, men da må det i tillegg bestemmes hvilken hånd som spiller hvilket fingernummer.
- Siden det brukes kun svarte tangenter i denne øvelsen, så kan første og femte fingeren ikke være med. Litt videre i denne klaverskolen skal det også spilles på de hvite tangentene og da kan alle fingrene være med.
- **Denne øvelsen skal også reverseres. Læreren vil da si en tangent istedenfor et fingernummer som skal spilles**, for eksempel **bjørnetrilling (for fiss), *musetvilling (for ess) etc. (senere blir det da C, D, E etc.)
- Øvelsen kan også gjøres med en og en hånd.

*)Tvillingsposisjon: 2. og 3. finger på de svarte tvillingtangentene

De 2 tvillingtangentene betegnes som:

- **bjørnetvilling**(-stangent) istedenfor ciss/dess
- **musetvilling**(-stangent) istedenfor diss/ess

**Trillingsposisjon: 2. og 3. og 4. finger på de svarte trillingtangentene

De 3 trillingtangentene betegnes som:

- **bjørnetrilling**(-stangent) istedenfor fiss/gess
- **kattetrilling**(-stangent) istedenfor giss/ass
- **musetrilling**(-stangent) istedenfor aiss/b

Spillevarianter til stykket "Heia!":

(noen flere enn de som vises på demovideoen)

- **Avvekslende hender** (enhver hånd plasseres på sin egen tvillinggruppe):
  - Først spiller den ene hånden begge tvillingstangentene samtidig, med pekefinger og langfinger, og deretter det samme med den andre hånden. Hendene bytter etter hvert tonesymbol.
- **Én og én hånd:**
  - På tvillingene: Pekefinger og **langfinger** veksler mellom tonene.
  - På trillingene: Pekefinger og **ringfinger** veksler mellom tonene.
- **Begge hender** spiller samtidig og **speilvendt** til hverandre:

- På tvillingene: se variant I på demovideoen.
- På trillingene: se variant III på demovideoen.
- **Begge hender** spiller samtidig og **parallelt** med hverandre:
- På tvillingene: se variant II på demovideoen.
- På trillingene: se variant IV på demovideoen.

På variantene med bruk av én og én finger skal eleven noen ganger begynne med pekefingeren og noen ganger med langfingeren (tvillingsposisjon*) eller ringfingeren (trillingsposisjon*).

Det er også mulig å spille med én hånd i tvillingsposisjon* og samtidig med den andre hånden i trillingsposisjon*.

*)Tvillingsposisjon: 2. og 3. finger på de svarte tvillingstangentene

De 2 tvillingstangentene betegnes som:

- **bjørnetvilling**(-stangent) istedenfor ciss/dess
- **musetvilling**(-stangent) istedenfor diss/ess

**)Trillingsposisjon: 2. og 3. og 4. finger på de svarte trillingstangentene

De 3 trillingstangentene betegnes som:

- **bjørnetrilling**(-stangent) istedenfor fiss/gess
- **kattetrilling**(-stangent) istedenfor giss/ass
- **musetrilling**(-stangent) istedenfor aiss/b